

Årsmelding
2010

KAINUN INSTITUTTI
KVENSK INSTITUTT

*Lapsena luulin päässevän
Vesikaaren lähteitten tykö
- Ken sinne kerran pääsis*

”Niileksen Jussan Alfi”

*Som barn håpet jeg å finne
Regnbuens kilder
- Hvem kunne vel nå dit*

”Alf Nilsen-Børsskog”

INNHOOLD

INNLEDNING	4
Ansatte i 2010	4
Arbeidsoppgaver og stillinger	4
SATSNINGSOMRÅDER	4
DRIFTSÅRET 2010	5
1. NORMERING AV SKRIFTSPRÅK OG UTVIKLING AV SPRÅKNORMERING	5
2. SPRÅKUTVIKLING	6
3. UTADRETTET ARBEID	7
4. PUBLIKASJONER	8
5. PUBLIKUMSRETTET ARBEID	8
6. KULTURELLE PROSJEKT	9

Kvensk institutts "Uuet laulut - Odda lávlagat - Nye sanger - Nya sånger" musikkprosjektets felleskonsert i Lakselv med Jill Videkull, Jan Johansson og Erling Fredriksson.

INNLEDNING

Kainun institutti – Kvensk institutt ble stiftet 13. desember 2005. Dette er instituttets femte årsrapport.

Denne årsrapporten omfatter satsningsområder generelt for instituttet og virksomheter utrettet i 2010. Regnskapet for 2010 legges ved i en egen rapport.

Ansatte i 2010

Daglig leder Hilde Skanke, 50% fra 01.01.10 - 100% fra 03.05.10

Undervisningsleder Terje Aronsen 100%

Informasjons- og kulturmedarbeider Mervi Haavisto 100%

Prosjektmedarbeider, oversetter Pirjo Paavalmiemi 50%, fra 01.07.10 100%

Språk- og kulturmedarbeider Kaisa Maliniemi 50% til 30.06.10

Prosjektleder Kaisa Maliniemi 100% fra 01.07.10

Administrasjonsmedarbeider Wigdis Farstad 50%, 45% fra 01.09.10

Fagansvarlig Silja Skjelnes-Mattila 20%

Arbeidsoppgaver og stillinger

De faglige stillingene på Kvensk institutt er detaljert beskrevet i tidligere (2007) årsrapport.

Her refereres de punktvis:

Daglig leder: administrasjon, personalansvar, utadrettet arbeid og nettverksbygging, språkarbeidssekretær.

Undervisningsleder: kurs, kursmateriell, oversettelser.

Språk- og kulturmedarbeider: læremateriell, prosjekt.

Prosjektleder: samme arbeidsoppgaver som språk- og kulturmedarbeider

Informasjons- og kulturmedarbeider: hjemmesider, utstillinger, markedsføring.

Prosjektmedarbeider: prosjekt (dans og teater), oversettelser.

Administrasjonsmedarbeider: daglige gjøremål i bank, butikk og salg samt kontorarbeid.

SATSNINGSSOMRÅDER

1. Fremme dokumentasjon for læring og bruk av kvensk i samfunnet. Prioriterte oppgaver er:

- Tilrettelegge for kvenske språkreir i barnehager
- Bistå skoleverket med å etablere kvensk som skolefag
- Tilby etterutdanningstilbud for voksne
- Opprette kontakter for instituttet på forskjellige festivaler

2. Utvikle kvensk språk. Prioriterte oppgaver er:

- Opprette og drifte språknemnd
- Engasjere seg i FoU-arbeid for kvensk språkutvikling
- Oversettelser

3. Informasjon om kvensk språk og kultur. Prioriterte oppgaver er:

- Etablere og drifte kvensk portal med informasjonstjenester på nett
- Arrangere utstillinger, delta i arrangement og annet informasjonsarbeid

4. Fremme kvensk språk og kultur som grunnlag for folk til folk kontakt, reiseliv og næringsutvikling. Prioriterte arbeidsfelt er:

- Tiltak for barn og ungdom
- Å utvikle nettverk innad i Norge og internasjonalt i Nordområdene og i det østersjøfinske språkområdet
- Å oppnå at kvensk blir del av Regjeringens Nordområdesatsing innenfor kultur- og næringsutvikling

Innenfor alle virksomhetsområder legges det stor vekt på samarbeid med andre fagmiljøer.

DRIFTSÅRET 2010

1. NORMERING AV SKRIFTSPRÅK OG UTVIKLING AV SPRÅKNORMERING

Etter etableringen av språkorganene språkråd (2007) og språkting (2008), så er normeringsstatusen per i dag:

Man har en normering for grammatikk på plass. Ut fra det normerte arbeidet som nå foreligger skal man lage grammatikk for undervisning, og en fullstendig grammatikk for det kvenske språket slik at det kan brukes som oppslagsverk. Det skal også lages en strategi for terminologiutvikling (hvordan vi dokumenterer gamle ord – hvordan vi lager nye).

Kvensk språkting er vedtaksorganet og består av representanter for kvenske språkbrukere. Funksjonstiden til språktinget er satt til april 2011, men språktingets funksjonstid vil videreføres.

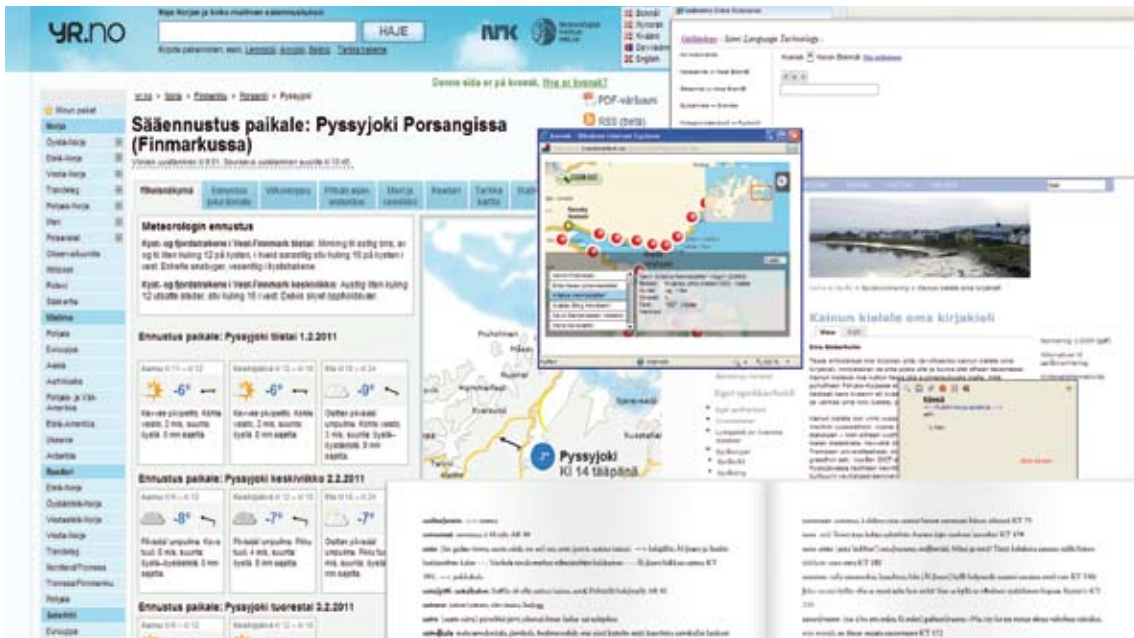
Medlemmene av kvensk språkting er leder Dagny Olsen (kvensklærer i Alta), nestleder Trygg Jakola (tidligere utdanningsdirektør i Finnmark), Leena Pedersen (finsklærer i Vadsø) og Henry Osima (tidligere leder i Norske Kveners Forbund). Oddgeir Johansen (journalist i Sárgat var medlem fram til februar 2010).

Språktinget har i 2010 hatt fire møter og ett fellesmøte med språkrådet.

Kvensk språkråd er et fagorgan som skal analysere og utvikle forskjellige normeringsalternativer for kvensk. Funksjonstiden til språkrådet gikk ut i april 2010, men har vært med på fellesmøte sammen med språktinget, samt at medlemmer av språkrådet har vært konsulenter i normeringsarbeidet høsten og vinteren 2010.

Medlemmene av kvensk språkråd har vært: leder Irene Andreassen (navnekonsept for kvenske stedsnavn), Anna-Riitta Lindgren (professor, universitetet i Tromsø), Eira Söderholm (1. amanuensis, universitetet i Tromsø), Pia Lane (språkforsker, universitetet i Oslo) og Terje Aronsen (undervisningsleder, Kvensk institutt)

Språkrådet har i 2010 hatt tre møter og ett fellesmøte med språktinget.

Illustrasjonsbilde.

2. SPRÅKUTVIKLING

2.1 Instituttet utvikler stadig sitt språkkurstilbud. Vi har en kursholder, og har i 2010 avholdt to nybegynnerkurs, ett i Alta og ett i Nordreisa. Kursvarigheten er 30 timer pr kurs. Oslo har vi hatt ett 30 timers kurs for viderekomne. Til sammen har det vært 42 personer på disse kursene. Det er stor etterspørsel etter kvensk kurs, både nybegynnerkurs og viderekomne kurs.

2.2 Elektronisk orddatabase er et påbegynt arbeid allerede i 2007. Den har i løpet av 2010 blitt videreutviklet til å bli en kvensk-norsk-kvensk ordbok. Dette arbeidet må videreutvikles kontinuerlig, vi har fra 01.01.2010 – 31.03.2010 hatt en prosjektstilling til videreutvikling av ordboka og vi har samarbeidet veldig godt med språkteknolog Trond Trosterud. Midler til det videre arbeidet vil vi prøve å få på plass slik at dette arbeidet kan fortsette. Mer om ordboka: <http://www.kvenskinstitutt.no/sprak/ordbok>.

2.3 I arbeidet med å synliggjøre og videreutvikle språket er oversettelser en av våre viktigste arbeidsformer. Instituttet arbeider kontinuerlig med oversettelser og tekstproduksjon, samt med språklig dokumentasjon. Oversettelser som yr.no er ett av eksemplene på denne type arbeid, vi oversetter møteprotokoller, invitasjoner, utstillingstekster, salmer og sangtekster fortløpende. Oversettelse til kvensk er et veldig tidkrevende arbeid, da språket pr i dag ikke er like funksjonelt i alle språklige domener.

2.4 Samarbeidet med Vennesla videregående skole og NRK om et nettbasert kurs i kvensk *Aikamatka* fortsatte i 2010. Ferdigstillingen skjer til våren 2011 med filmatisering. Mer om Aikamatka: <http://www.dialektxperten.no/aikamatka.html>

2.5 Oversettelsen av *yr.no* på kvensk er ferdigstilt og publisert. Dette er et arbeid som ble veldig tidkrevende da man ikke har brukt kvensk i skriftlige framstillinger i nyere tid. Men det er en glede å få et forum hvor man kan vise fram det kvenske språket og synliggjøre hvilket stort ordforråd man har i språket. Selv om det nå er oversatt og publisert betyr ikke det at det ikke vil komme endringer, tilpassninger og utbredelser av værsiden på kvensk. Vi er veldig stolt av å kunne vise at man kan bruke gamle termer i en moderne metrologisk sammenheng.

2.6 Vi har lagt ut på vår hjemmeside ordliste *Sana-aitta* til romanene av Alf Nilsen-Børsskog. Disse ordlistene ble det stor etterspørsel etter, det er som kjent veldig få – om ingen som har ordforrådet til Alf Nilsen-Børsskog. Listene håper vi kan gjøre romanene enklere å lese og kan brukes hvis noen en dag skal oversette romanene. Ordlistene er et resultat av arbeidet til Vappu Inkeri Pyykkö. Mer om Sana-aitta: <http://www.kvenskinstitutt.no/sprak/sana-aitta>

Kvensk institutt publiserte et interaktivt kart over den kvenske befolkningen i Finnmark i 1865 i september 2010. Forfatteren bak dette prosjektet professor Bjørg Evjen var til stede og fortalte om disse kartene.

3. UTADRETTET ARBEID

3.1 Kvensk institutt har et godt samarbeid med andre institusjoner i arbeidet med å revitalisere kvensk språk og kultur. Vårt samarbeidsnettverk er som nevnt tidligere (årsrapporten 2007). Vadsø kvenmuseum, Kvenkulturprosjektet i Nordreisa, Norske Kveners Forbund, Porsanger kommune og Porsanger kulturskole, Storfjord kulturskole og Storfjord kommune.

3.2 Vi har også publisert interaktive kart over kvensk bosetting fra 1865 i Finnmark, dette er et samarbeid med professor Bjørg Evjen, og et resultat av hennes arbeid. Mer om kartet: <http://www.kvenskinstitutt.no/histori/bosetting>

3.3 I 2009 inngikk vi en samarbeidsavtale med Alf Nilsen-Børsskog om utgivelse av tre diktsamlinger. *Poiminttoi* ble som kjent utgitt i januar 2010, mens de to siste diktsamlingene ble utgitt i august 2010. De heter *Älä unheeta minnuu* og *Korrui tien varrela*. I forbindelse med utgivelsene har vi hatt det typografiske arbeidet med diktsamlingene og vi har deltatt på *Finsk-ugrisk litteraturkongress* som ble arrangert i Oulu 26.-28. august.

3.4 Vi samarbeider med Sjøsamisk kompetansesenter i Billefjord om utgivelse av en trespråkligskalender *Pohjaisen ihmisiä*, denne ble første gang utgitt i 2009. Se kalenderen på Issuu: <http://issuu.com/kvenskinstitutt/docs/pohjaisenihmissii2011>

3.5 Prosjektet *Roads to Ruija* er et samarbeidsprosjekt med Vadsø Ruija kvenmuseum, Norrbottens museum, Lapplands regionalmuseum og Nord-Troms museum. Det er en vandrerutstilling om kveners innvandring til Finnmark.

3.6 Av seminarer og foredrag vi har vært involverte i avslutningsseminar for prosjektet *Minoriteter i offentlige arkiv. Kvenskspråklig litteratur* på konferansen om revitalisering av kvensk språk i Norge. *Tause stemmer var ikke tause* på seminaret Forskernettverket for arbeid med nasjonale minoriteter.

3.7 Av referansegrupper Kvensk institutt er med i kan nevnes: *Hva arkivene skjulte, Arkivdokumentene forteller* og *Minoriteter i offentlige arkiv*. Vi har også deltatt i ABM-utviklingsarbeid med immateriell kulturarv.

3.8 Instituttet har også deltatt i undervisningen av kvensklitteratur ved høghskolen i Alta. Undervisningen er for de som tar etterutdanning i kvensk.

3.9 Heftet *Havets helter*, oversatt på oppdrag av Vadsø Kvenkultursenter.

4. PUBLIKASJONER

4.1 Vitenskaplig publikasjon

Artikkel: Kaisa Maliniemi: ”Innsynssøknads prosess i kommunearkiver: et byråkratisk virvar”. – *Rett til innsyn. Bruk av arkiver*. ABM-skrift (2010), s 32-43. <http://www.abm-utvikling.no/publisert/rapporter/rett-til-innsyn.html/>

Vitenskaplig rapport: Kaisa Maliniemi: *Hva arkivene skjulte: en undersøkelse av samisk og kvensk i offentlige arkiver i Kistrand (Porsanger) og Nordreisa 1865-1948*. ABM-media as. (Nivå 1.) ISBN 978-82-997932-3-0

4.2 Populærvitenskapelig publikasjon

Artikkel: Kaisa Maliniemi: ”Tause stemmer var ikke tause: Kvensk og samisk i offentlige arkiver”. *Nordnorsk magasin* Nr. 3. 2010, s 10-12.

Rapport: Kaisa Maliniemi: *Arkivene forteller: to kommuner – to typer minoritetspolitikk*. ABM-u skrift #65.

5. PUBLIKUMSRETTET ARBEID

5.1 Instituttet startet i 2007 arbeidet med publikumsrettet virksomhet lokalt i Børselv. For å få forankring i lokalmiljøet videreføres arbeidet både blant eldre språkbrukere og blant barn og unge.

Vi har et særdeles godt samarbeid med Porsanger kulturskole og Børselv Oppvekstsenter, vi har også sammen med den lokale kvenforeninga og *Kippari festivalen* hatt arrangementer som er med på å skape positive holdninger til kvensk språk og kultur.

5.2 Instituttet er åpent for publikum i kontortiden, selv om instituttet har jevnt besøk av grupper og enkelt personer som ønsker opplysninger om kvensk språk og kultur, er det spesielt i sommerferien at besøkspågangen er stor. Alle som kommer innom har fått omvisning og et lite foredrag om kvensk språk, kultur og historie.

5.3 Kvensk institutt har ikke hatt så mange åpne arrangementer i 2010, men vi har arrangert språkkafé sammen med Børselv Kvenforening. Vi hadde besøk av Lightsource Film productions på denne kafé, og vi benyttet anledningen til å opplyse gjestene om arbeidet ved instituttet. Vi samarbeider også med Kippari festivalen som arrangeres årlig i Børselv i juli måned.

5.4 I år har vi kunnet tilby besøkende to utstillinger, *Hvithvalens joik* som er et samarbeid mellom Kvensk institutt, Karelian State Museum Petrozavodsk, Estonian Rock Art Center ViruKoda, Estonian Rock Art Society og Finnish Rock Art Society, og vår permanente lydutstilling om kveners hverdag. Lydutstillingen er delfinansiert med midler fra Norsk Kulturråd.

5.5 Kvensk institutt har helt siden åpningen hatt kultursalen til utleie. Salen har ikke vært brukt i særlig stor grad av andre enn de arrangementer vi har stått for selv (konserter og kafeer). Dette året har imidlertid salen også vært brukt til møtervirksomhet og undervisning, til sosiale tilstelninger som barnedåp, konfirmasjon og bryllup. Dette er en sal som også er perfekt til konserter pga sin akustikk.

Den 20. mai 2010 møtet ungdommer fra Storfjord, Porsanger, Vadsø, Jokkmokk, Pajala, Gällivare og Kiruna i den store felleskonserten i Lakselv i forbindelse med Kvensk institutts musikkprosjektet "Uuet laulut - Odda lávlagat - Nye sanger - Nya sånger".

6. KULTURELLE PROSJEKT

I arbeidet med å motivere språkbrukere til økt bruk av språket, synliggjøre kvenene som en nasjonal minoritet i Norge samt profilere instituttet som et nasjonalt senter for kvensk språk og kultur, har Kvensk instituttet valgt å bruke kulturelle arrangement som virkemiddel. Det kulturelle hovedsatsingsprosjektet til Kvensk institutt er prosjektet *Grenseløs minoritetsmusikk*, som fra 2009 kalles *Uuet laulut – Odda lávlagat – Nye sanger*.

6.1 *Uuet laulut – Odda lávlagat – Nya sånger – Nye sanger* er et musikkprosjekt for og med ungdom som ønsker å synge på minoritetsspråk. Målet med prosjektet er å styrke og synliggjøre minoritetsspråkene på Nordkalotten og å skape nye kulturelle arenaer for ungdom. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt

mellom folkemusikkgruppa Jord, Kvensk institutt og kulturskoler hvor man forsøker å forankre en minoritetsspråklig infrastruktur i kulturskolene i flerspråklige kommuner. Det er Kvensk institutt som administrerer og koordinerer prosjektet på norsk side i lag med kulturskolene i Porsanger og Storfjord. Felleskonserten ble holdt i Lakselv i mai. Det var en kjempesuksess med barn og unge fra Storfjord, Porsanger og Nord-Sverige. Se video om konserten på You tube: <http://www.youtube.com/Kvenskinstitutt>

Arbeidet med videreføring av prosjektet startet høsten 2010. Invitasjoner til kulturskoler ble sendt rundt. Kulturskolene i Storfjord, Kvænangen, Kåfjord og Porsanger skal i løpet av januar og februar 2011 holde lokalkonsertene. Det hele avsluttes med felleskonsert 6.-8. mai 2011 i Lakselv.

6.2 Kvensk institutt og Porsanger kulturskole samarbeider kontinuerlig med å skape og å tilrettelegge for kvenskspråklige kulturaktiviteter for barn og unge. I disse tider avsluttes oversettelsene av en trespråklig sangbok for Porsanger, som er et av eksemplene på slike samarbeid.

Oddbjørn Samuelsen

sign

Trond Trosterud

sign

Irene Persen

sign

Egil Sundelin

sign

Egil Borch

sign

KAINUN INSTITUTTI – KVENSK INSTITUTT
PL 160
9716 PYSSYJOKI/BØRSELV
WWW.KVENSKINSTITUTT.NO

TEL. +47 78 46 10 10
FAX: +47 78 46 10 11

FOTO OG GRAFISK ARBEID: MERVI HAAVISTO